

POSTANOWIENIE

Dnia 27 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa W. P.
przeciwko [...] Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi
Inwestycyjnemu Zamkniętemu z siedzibą w W. i P. spółce akcyjnej w W.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 sierpnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 7 lutego 2019 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) przyznaje adw. A. F. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w P. kwotę 1800 (tysiąc osiemset) zł, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego w P. oddalającego jej powództwo o uzgodnienie treści bliżej oznaczonych ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym przez wykreślenie w dziale IV tych ksiąg wpisów ujawniających zmianę wierzyciela P. S.A. w W. („dalej - „Bank”) na [...] Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. („[...]”), ewentualnie

wykreślenie z działu IV tych ksiąg wpisów hipotek umownych zwykłych w kwocie 252.000 Euro w kwocie 200.000 zł zabezpieczających spłatę kredytów na działalność gospodarczą. Podstawę zgłoszonych żądań stanowiło twierdzenie, że cesja wierzytelności z dnia 22 grudnia 2014 r. dokonana przez Bank na rzecz wierzyciela obecnie figurującego w księdze (Prokura) jest bezskuteczna wobec braku zgody na cesję ze strony dłużników.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powódka wskazała przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Jej zdaniem, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, związana z rozumieniem przepisów art. 95 ust. 5 w związku z art. 95 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 2187 ze zm., przed nowelizacją, która weszła w życie w dniu 7 marca 2019 r.; dalej - „pr. bank.”). Wątpliwości te wyrażają się w następujących pytaniach: „1. Czy wymóg „odpowiedniego” stosowania art. 95 ust. 4 pr. bank. do przypadków przeniesienia hipoteki w związku ze zbyciem wierzytelności bankowej, o którym mowa w art. 95 ust. 5 pr. bank. rozumieć należy jako wymóg złożenia przez właściciela nieruchomości oświadczenia o wyrażeniu zgody na przeniesienie hipoteki w związku z takim zbyciem, a jeżeli tak to: 2. Czy brak oświadczenia właściciela nieruchomości oświadczenia o wyrażeniu zgody na przeniesienie hipoteki w związku ze zbyciem wierzytelności bankowej, skutkuje nieważnością umowy przeniesienia wierzytelności bankowej, jako czynności sprzecznej z ustawą w rozumieniu art. 509 § 1 k.c., czy też skutkuje bezskutecznością zawieszoną takiej umowy, wyczerpując swoje znaczenie normatywne jako zgoda osoby trzeciej, o której mowa w art. 63 § 1 k.c.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Powołanie się zaś na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej

wykładni, podania, w drodze stosownego jurystycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por. m.in. postanowienia z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl., z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl., z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl., z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl., z dnia 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl., z dnia 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl., z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Wątpliwości przedstawione przez skarżącą nie czynią zadość wskazanym wymaganiom, gdyż zostały już wystarczająco wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Po uchyleniu z dniem 13 stycznia 2009 r. art. 92c pr. bank., stanowiącego (ust. 1), że przelew wierzytelności banku na towarzystwo funduszy inwestycyjnych tworzące fundusz sekurytyzacyjny albo na fundusz sekurytyzacyjny wymaga uzyskania przez bank zgody dłużnika banku, będącego stroną czynności dokonanej z bankiem, jak również zgody dłużnika z tytułu zabezpieczenia wierzytelności banku wynikającej z dokonanej czynności oraz złożenia przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji na rzecz funduszu sekurytyzacyjnego, który nabędzie wierzytelność, w orzecznictwie tym przyjmuje się jednolicie, iż przelew wierzytelności bankowej zabezpieczonej hipotecznie nie wymaga zgody właściciela obciążonej nieruchomości. Tezy tej nie podważa art. 95 ust. 5 pr. bank. odsyłający do odpowiedniego stosowania (m.in.) art. 94 ust. 4 pr. bank., gdyż - jak wyjaśniono - racjonalność ustawodawcy nie pozwala rozumieć go w ten sposób, że do przeniesienia hipoteki w związku ze zbyciem wierzytelności bankowej wymaga on zgody właściciela obciążonej nieruchomości, byłoby to bowiem równoznaczne z dublowaniem w tym zakresie obowiązującej przez kilka lat regulacji art. 92c pr. bank. wymagającego również

„zgody dłużnika z tytułu zabezpieczenia wierzytelności banku” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z dnia 16 marca 2018 r., IV CSK 280/17, niepubl.). Zważywszy, że istotą art. 95 ust. 4 pr. bank. jest szczególne względem art. 245 § 2 zd. 2 k.c. unormowanie formy oświadczenia właściciela nieruchomości o ustanowieniu tzw. hipoteki bankowej (zamiast aktu notarialnego wystarczy forma pisemna pod rygorem nieważności), a przeniesienie hipoteki w związku z przelewem wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie w ogóle nie wymaga - przynajmniej co do zasady - oświadczenia woli właściciela obciążonej nieruchomości (przeniesienie hipoteki jako prawa akcesoryjnego następuje z mocy prawa), łagodzenie wymagań formalnych było tu zbędne. W związku z tym Sąd Najwyższy stwierdził, że nakaz odpowiedniego stosowania art. 95 ust. 4 pr. bank w przypadku przeniesienia hipoteki w związku ze zbyciem wierzytelności bankowej oznacza jedynie, iż oświadczenie o zbyciu wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie (wraz z hipoteką) ma złożyć cedent, czyli bank (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z dnia 16 marca 2018 r., IV CSK 280/17). W rachubę wchodziła także interpretacja, że zbiorcze odesłanie do odpowiedniego stosowania art. 95 ust. 1-4 pr. bank., dotyczące wszystkich przypadków uregulowanych w art. 95 ust. 5 pr. bank., tj. ujawnienia w księdze wieczystej zmiany treści hipoteki i przeniesienia hipoteki w związku ze zbyciem wierzytelności bankowej oraz dokonania wpisu hipoteki obciążającej użytkowanie wieczyste, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu oraz wierzytelność hipoteczną, było wynikiem uproszczenia, i nie uwzględniało, iż w przypadku „przeniesienia hipoteki w związku ze zbyciem wierzytelności bankowej”, inaczej niż w pozostałych przypadkach, zgoda właściciela obciążonej nieruchomości nie jest zgodnie z zasadami ogólnymi wymagana. Także dlatego przyjmowanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego interpretacji nie może podważyć wykreślenie omawianego przypadku z art. 95 ust. 5 pr. bank. i unormowanie go w art. 95 ust. 6 pr. bank. z ograniczeniem odpowiedniego stosowania do art. 95 ust. 1-3 pr. bank., dokonane mocą art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17 stycznia 2019 r. o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 236), mimo niejednoznaczności intencji ustawodawcy w tym względzie, wyrażającej się z jednej

strony w stwierdzeniu, że zmiana w art. 95 pr. bank. „ma na celu wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych w przypadku przeniesienia hipoteki w związku ze zbyciem wierzytelności bankowej zabezpieczonej hipotecznie” i że „będzie miała wpływ na pewność obrotu wierzytelnościami”, a z drugiej - w tezie, iż „Obecne brzmienie przepisu art. 95 ust. 5 powoduje, że operacje, o których mowa w ust. 5, wymagają złożenia przez właściciela nieruchomości oświadczenia z zachowaniem formy pisemnej” (por. uzasadnienie projektu ww. ustawy, Sejm VIII kadencji, druk nr 2877, s. 49). W pełni jednoznacznie projektodawcy przyznali natomiast, że wymaganie złożenia przez właściciela nieruchomości oświadczenia z zachowaniem formy pisemnej „znacząco utrudnia i spowalnia czynności, o których mowa w ust. 5”, a nie ma podstaw aksjologicznych do tego, aby dłużnik hipoteczny wierzytelności bankowej miał - inaczej niż inni dłużnicy hipoteczni - wpływ na osobę wierzyciela hipotecznego.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. O wysokości wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi powódki z urzędu orzeczono stosownie do § 16 ust. 4 pkt 2 w związku z § 11 pkt 8 i § 4 ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 18).

jw